

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Entered at the Post Office at Omaha, Neb., as second class mail matter.

Published by Pokrok Publishing Co., 1308-1311 Howard St.—Tel. 2913

Subscription by mail — \$1.00 per year.

Vydává: Vydavatelská Spol. Pokroku
V. A. C. BURNŠ, ředitel.

1308-1311 Howard ul. — Telefon 2913.

Předplatná \$1.00 na rok.
Do Čech \$2.00 na rok.

Adresujte jednoduše
POKROK ZÁPADU
OMAHA, NEB.

Omaha, Neb., dne 24. dubna 1907.

Návštěva císaře Františka Josefa v Praze má bez odporu velký význam politický. Jest jisto, že císař nekonal cestu tuto dobrovolně, nýbrž že poddal se mohutnému vlivu Čechů proti své vůli. Jedním slovem řečeno: musel. Čechové v poslední době vysunuli se na jednoho z nejvýznamnějších činitelů Rakouska a nebylo možno přání jejich nevyhovět. Proto cestu císařovu možno zároveň považovati za politické vítězství Čechů v Rakousku.

Před císařovou návštěvou v Praze učiněna byla opět rozšířená opatření, aby nezůstaly anebo nedostaly se do hlavního města Čech osoby podezřelé. Děje se tak ostatně před každou návštěvou panovníkovou. Ze stalo se při tom množství přehmatů, netřeba podotýkat. Rovněž cenzura byla přistřížena. Týdeník "Národní Obzor" skonfiskován byl proto, že přinesl o ehystaně cestě císařově následující zprávu: "Císař přijede prý do Prahy již zjele určitě po 10. dubnu a po celé Praze kopají se již díry a staví se vysoké koly pro prapory a píle slavobran." Národní Obzor poučen tímto prohlásil v následujícím čísle, že zaznamená příjezd císařův do Prahy jednou rádkou a odjezd z Prahy také jednou rádkou. Kromě těchto dvou rádek nebude psát o návštěvě císařově prý docela ničeho.

Výbor pro sjezd svobodomyšlných oznamuje tištěným cirkulářem, že před časem obrátil se prostřednictvím spolku "Augustin Smetana" na Českou Sekci Volné Myšlenky, nebylo-li by možno chicagský, český sjezd svobodomyšlných obleslati delegátem z vlasti. Tajemník této organizace, Julius Myslík, odpověděl děším dopisem, v němž oznamuje, že Česká Sekce Volné Myšlenky byla by ochotna vyslati delegáta v osobě Dra. Theodora Bartoška, kdyby sjezd svobodomyšlných přispěl na značné vydání s tím spojené. Dr. Bartošek by se nejenom sjezdu účastnil, ale po 3 měsíce byl by ochoten pořádati přednášky po česko-amerických osadách. Dotyčná sekce byla by volna přispěti 150 korunami, ostatek opatřiti museli by zdejší svobodomyšlní krajané. Z cirkuláře nemohli jsme se dočísti, jaké stanovisko zaujal v této záležitosti výbor sjezdu svobodomyšlných. Právě se tu ponze, že zastoupení z Čech na sjezdu zdejším bylo by velice žádoucí. Dále přináší cirkulář onen důtklivou výzvu všem svobodomyšlným pracovníkům, aby podali své návrhy se stručným odůvodněním do konce dubna. Jedním sjezdu bude se hlavně otáčet kolem následujících otázek: 1. Zjasnění podstaty svobodomyšlnosti. — 2. Doslavení jednotného svorného postupu a vzpružení činnosti v řadách usvojených. — 3. Pě-

če o svobodomyšlnou, mravní i národní výchovu mládeže i dospělých. — 4. Dobro všech svobodomyšlných českých združení. — 5. Navázání styků se stejně smýšlejícími jinonárodními spoluby, a jejich organizací ku společné ochraně občanské i duševní svobody.

Česká Sekce Volné Myšlenky v Praze byla by ochotna poslati ku chicagskému sjezdu svobodomyšlných svého delegáta v osobě Dra. Bartoška. Dr. Bartošek je znamenitým řečníkem a spolupracovníkem časopisu "Volná Myšlenka" a není tudíž pochyby, že jeho přítomností sjezd by velice získal. Obeslání sjezdu delegátem z Čech bylo by skutečně prospěšné a do dalo by sjezdu ceny. Pokud je nám známo, sjezd řízen bude lidmi, kteří ukázali se špatnými hlasateli svobodomyšlnosti a jejich přesvědčení tak často se měnilo, že ještě dnes těžko lze soudněmu člověku věřiti v jejich upřímnost. A z této příčiny také nevěříme, že chystaný sjezd bude touženou spásou svobodomyšlných Čechů amerických. Delegát z Čech jistě snažil by se dostáti svému poslání a vykonal by kus prospěšné práce. Jak se nám však zdá, výbor pro sjezd svobodomyšlných nechopil se dosti příznivě nabídky české sekce Volné Myšlenky oběma rukama. Aspoň tak lze souditi dle posledního referátu onoho výboru. Co se nás týče, přáli bychom si, aby delegát z Čech sem zavítal a řekl shromážděným upřímně, že svobodomyšlnost a hovění nízkým choutkám davu jsou pojmy velice rozdílné.

V nedávných dnech uspořádány byly péčí České Historické Společnosti v Chicagu přednášky o Čechách a Čechách. Přednášky ty konaly se v Chicagu a obstaral je Dr. Jul. v. Bernauer. Jak známo i našim čtenářům, staly se přednášky ty přednětem četných novinářských rozprav, v nichž jedna část žurnalistiky je odsuzována jako nedostatečná. Pokud nás se týče, nemůžeme rozhodovati o tom, byly-li výtky některých časopisů na místě. Neslyšeli jsme přednášek těch a nevíme co pravdy je v nepřiznivé kritice, kterou strana jiná prohlašuje za nepravdivou a zlomyšlnou. Lež před námi připsal Dra. Bernauer, v němž tento blíže seznamuje nás se svými snahami. Soudíme, že naši lidé měli by aspoň oceniti dobro snahu a místo nemístného odsuzování šmahem všeho, měli řečníku vyjiti vstříc raději s přátelským upozorněním a upřímnou radou. Dr. Jul. v. Bernauer píše nám mezi jiným: "Muž, jenž nehájí svou čest a zvláště když je mu křivdění, jest chudás. Nemám mnoho na tomto světě, ale kdybych musil postrádati pověst i čest, neměl bych nic a takové chudoby velice se střežím. Má snaha seznámiti širší obecenstvo s dějinami českého národa je časná a nutná a já jsem první, jenž své úspory ochotně a schopně tomuto účelu obětuje. Konám přípravy v jiných městech podobné přednášky uspořádat." Ze zasláné resoluce, již brání se Česká Historická Společnost v Americe proti útokům časopisů, vyjímáme: "Anglický a německý tisk se vyslovil velmi chvalitebně o řečníkovi a psali mnoho pěkného o naší národnosti. Americká Historická Společnost a profesori z amerických škol píšou, že mnoho bodů z dějin českých bylo jim objasněno. S žalem a hanbou musíme doznat, že některé české časopisy snažily se úspěch zlehčiti řečníku i udinkujícími. Proč? Če-

ská veřejnost četla články, jež v podstatě jsou nepřátelské — nepravdivé — a jeví osobní zášť, nechť česká veřejnost se dozví proč! Z důkazů nám podaných u-niversitou, můžeme dokázat, že již 4 měsíce před přednáškami jisti řečníci snažili se potupit Dr. Bernauer, sažit Českou Historickou Společnost a přimět universitu k zrušení přednášek, přepuštění jim obrazů v ceně \$1,000, (které jsou vlastnictvím Dr. Bernauer,) a když vše selhalo, počali štvát a překrucovat a chtěli se zmocniti řečníků. Hanobící články v překladu byly předloženy profesorům, kteří přispěli k zpracování přednášek. (Jejich úsudek nechceme opakovati.) Tito znova prohlédli zápisky a nenašli ani jednu chybu. Tvrzení historických fakt, moderního bádání, které s posměchem byly citovány, jsou po mnoho let učením českých učitelů a řečníků. Co se týče angličtiny Dr. Bernauer, o tom svědčí uvedený dokument university. Jsouce si vědomi, že jsme vykonalí naši povinnost vůči naší národnosti, hodláme horlivě pokračovati na dráze započaté, ale pod žádnou podmínkou nebudeme na žádné štvání a urážky odpovídati."

ZA EDUARDEM GRÉREM.

"Pro velikého muže se netruchlí — těch se jenom vděně nebo s chloubov vzpomíná," říkal dr. Eduard Grégr, kdykoli jsme některého z českých národních velikánů k hrobu doprovázeli. A měl pravdu: mužům, kteří životem svým splnili úkol, jenž vývojem věcí jim byl přidělen, mužům, jejichž činný a na skutky bohatý život stopu zářící po sobě zůstavil a zejména těm, kteří svůj záslužný a úspěšný, blahu národa zasvěcený život takřka plně dožili, nesluší věnovati slz ani smutných vzdechů, těm dlužno vzdátí — nanejvý v den jejich pohřbu — už jenom hold vděčnosti, hold upřímného přátelství, hold srdce a ducha, hold povinné úcty, hold plynoucí z mysle jasné a světlým příkladem jejich slavnostně poznesené...

Dne 16. ledna 1861 napsal dr. Eduard Grégr v "Národních Listech", úvodem ke zprávě o velikém pohřbu Václava Hanky, jehož jméno tehda u nás ještě o-beeně bylo etěno a slaveno: "Pohřeb velkého muže, zejména dosáhl-li tento muž vysokého stáří, není o sobě ani smutným. Jest to národní slavnost, arii slavnost s vyloučeným veselím. Okolnost, že celý národ smutek sdílí a ve slavnosti se účastní, působí, že jednotlivce snadno snáší, eo by jinak těžce jej schvátilo..."

Nuže: muži, který takto smýšlel a učil, sluší v den jeho pohřbu věnovati také jenom hold vděčnému uznání jeho činnosti, hold uznání jeho velikosti a hold přátelské vzpomínky na jeho nám u-chvácenou milou osobnost.

Eduard Grégr byl tedy pohřben, jako velikán ducha, slavně zajisté, ale přece, jakož bylo jeho přáním, beze vši okázalosti a nádhery, v nerušném majestátu přírody, v níž nejraději díel a prostě, jak se zálibou žil a v středu bod-rého prostého lidu, jež tak upřímně miloval. Bude tak pohřben dle vlastního příkazu — velikán také ve smrti!

Ano, Eduard Grégr byl velikán. Teprve ztrátou nabyváme plného vědomí, jakou cenu měla věc, kteráž jsme pozbyli, nebo jak vzácným a velkým byl muž, jenž na vždy od nás byl odvolán. Eduarda Grégra cenili jsme sice již za živa, ale teprve po jeho odehodu vy-

noril se znáti paměti jeho pravý, celý, velký a slavný obraz.

Eduard Grégr byl velikán a není snadno rozsouditi, byl-li větším jako Čech a vlastence, nebo jako řečník a veřejný činovník anebo jako člověk a charakter.

Byl velikým jako Čech — kdo jest, jenž by tomu odepíral uznání? Čím byl celý život Ed. Grégra, ne-li ustavičným osvědčováním lásky k české věci, stálým vyzařováním jeho horoucí oddanosti k národu? Popíračů ani pochybovačů tu není. Každý, kdo novodobě naše děje zná, hlásá o-ohotně: Eduard Grégr byl velký vlastence!

Neméně velikým byl Eduard Grégr jako politický řečník a tribun lidu. Tato jeho zářící velikost stala se nejvíce známou a docházela všude piného a nadšeného uznání. Eduard Grégr byl orator opravdu slavný a tato jeho sláva nikdy asi nevybledne.

Avšak těm, kdož měli štěstí seznámiti se s ním blíže a důvěrně, byl Eduard Grégr ještě něčím více: on byl také velikým člověkem. Mezi jeho přáteli jest nejeden, na nějž větší ještě a trvalejší dojem, než brilantní a oslňující dary Eduardova řeči, učinily jeho čistě lidské vlastnosti a přednosti.

Dr. Eduard Grégr byl — což každý na něm nerozpoznal — muž živého, snadno vznětlivého a přece hlubokého citu. Vše, co kolem něho se dělo a jej zajímalo, nebo jeho srdce se dotýkalo, přecitoval celou duši a tato jeho dispoice sváděla jej leckdy i k tomu, že věci pojímal a posuzoval více dle citu, než chladným rozumem. Zásadou jeho, odvozenou z jeho přirozenosti, bylo: že cit a rozum, jakožto mohutnosti a funkce stejné důležité, mají postupovati společně a že je zrovna tak chybné či vadno, řídit se jenom citem, jako vylučovati cit — také z politiky — a jednat proti němu, jenom dle mrazivé kulhajieho rozumu. On byl přesvědčen, že politické akce jenom zpopudu citu vzešle, sice mnoho zla způsobily, ale také v dějinách národů veliké činy vykonal a záslužné převrta-ry způsobily. Proto že jest tedy potřebí, udržovati rovnováhu mezi citem a rozumem, což arii nebývá vždycky snadné.

Dr. Eduard Grégr byl muž, jehož vzdělání a celý duševní vývoj měly kořeny ve vědách přírodních. On vysvětloval vše přirozeným postupem věcí, prostým i složitým působením sil přírodních; on vykládal různé zjevy — také politického života — přírodními zákony a objasňoval při tom své mínění oslňujícími příklady a duchaplnými, vtipnými porovnáními z různých oborů věd přírodních. V politických otázkách snažil se ovšem svoje naturalistické nazírání na věci uváděti v soulad s historií a s poučkami, jež vyplývají v dějin národů.

Však u něho, jakožto přírodovědce, kterýmž skutečně byl, překvapovalo a dojívalo mile, že byl také idealistou, opravdovým a velikým idealistou, že byl pln nadšení pro všechny ideály krásna a dobra, a že přece nebyl ani tam, ani zde nikdy fanatickem nějakého směru, ba ani svého vlastního mínění. On, jenž jako anatom vše pitval, jako zoolog nebo geolog vše přesně roztřídil, a jako chemik vše rozebíral, on, jenž se také se zálibou kosmogonií čili naukou o původu světa a jeho vývoji zabýval a následkem toho na všechny veliké události a zjevy s vysokého světového hlediska se díval, byl nadán zvláštní, okamžitě působící vznešlostí a byl schopen až i nativně vřelého roznieení nebo opravdu básnického vletu. Jeho

táborové řeči vynikaly mocným rozmachem fantazie a zřetelným, pak vyznačovala britká, však lui vtipem nepovrhující kritičnost přírodovědy.

V méně veřejných stycích, v užších společnostech a v osobním obcování se známými a přáteli doplňoval jeho základní rozpoložení vzácný humor, kterýž ho — když Eduard Grégr nebyl rozhorlen — nikdy neopouštěl. Činilo jej četným jeho přátelům zvláště sympatickým, že, několi jakožto badatel ve vědách přírodních vše po přírodovědecku analysoval, přece i v jiných směrech a čistě lidských věcech nejvyššího nadšení schopen byl a vedle toho — jak už pravěno — také vzácným, naprosto milým humorem oplýval a různé zjevy veřejného i soukromého života, pokud tomu jejich vážnost nebránila, veselou, zdravou satyrou nebo komicky perným sarkasmem jako lučavkou skrápěl.

Dr. Eduard Grégr byl člověk nad míru dobrosrdečný. Jej dojmala moeně každá věc tklivá, každá lidská utrapa, každá i jenom nehoda, jež koho kde stihla. On s trpěcími trpěl a s veselými se veselil. Každá nespravedlnost nebo křivda, o níž slyšel, pobuřovala prudce jeho cit pro právo a slušnost a každý nevděk, o němž k němu bylo mluveno, naplňoval jej prudkou nevolí. A tyto afekty byly naprosto neličeny, docela přirozeny a skutečné; Eduard Grégr neuměl se přetvařovat a každý znamenal s naprostou jistotou, že jeho pohnutí myslí je pravé. Jinak vyznačovala jej neobvyčejná upřímnost, vřidnost, sdíllost a družnost. Koho za dobrého, slušného a moudrého člověka považoval, tomu byl skutečným přítelem. Svým přátelům pak byl věrně oddaným kamarádem. Pýchy ani samolibosti žádné neznal — měl-li škvěly úspěch, byl spokojen, ale nikdy se nad jiné nevy-pínal, nikdy nikým, jenž menší jeho byl, nepohrdal. Zášť, nenávisť a nepřiziv do jeho nitra přístupu neměly; on nebyl nikomu nepřitelem, on nečinil také ba ani nepřáti nikdy nikomu nic zlého. Člověk šlechtný, opravdu veliký!

A tohoto velkého muže, tohoto českého Sokola, tohoto slavného člověka uložili už do lána země. Jaký slovný doprovod dáti tomuto smutnému — ne: tomuto slavnostnímu ději? Nebude asi lepšího, než jaký učinil dr. Eduard Grégr sám před katafalkem svého přítele a soudruha, dra. Miroslava Tyrše, ve velké dvoraně pražské Sokolovny dne 9. listopadu roku 1884, an — v oděvu sokolském, jež s hrdoostí nosil — ke konci své pohřební řeči povznešeným hlasem pravil:

"Pro bojovníka tak statečného, pro povahu tak antičskou nesluší pláč a kvílení. Doprovodíme jej ke hrobu s hrdým poctem, který naplňoval prsa matky spartánské, když syna svého spatřila mrtvého, přineseného z vítězné bitvy na vlastním jeho štítě.

I naše matka vlast naplněna jest hrdoostí u hrobu syna takového, neboť i on klesl v tuhém boji života za její čest a slávu.

Nuže, bratři! Zdvihněte již tělo mrtvého Sokola a odevzdejte je oněm věčným mocnostem, v jejichž tajemné dílně smrt nová plodí životy!" Servác Heller.

Přijmou se skuseni prodávaci, kteří si mohou opatřiti svůj vlastní potah a vůz, k prodávání a dodávání léků a předmetů pro domácnost farmerům na komisané ve státu Nebraska; výlohy se hradí a přiměřený zisk jest zaručen. V úctě The Haller Proprietary Co., 3346 Blair, Neb.